

denbosch
H. Agatha en Barbara

CHRISTELIJKE CULTUUR... WAARDIG MEE OMGAAN

Open Monumentendag staat in 2005 in het teken van het religieuze erfgoed. Noord-Brabant is getekend door het katholicisme en het landschap van onze provincie is ondenkbaar zonder de vele kerken, kloosters en kapellen. Op Open Monumentendag worden we op bijzondere wijze geconfronteerd met onze christelijke cultuur. Maar hierna houdt het niet op. De zorg voor het religieuze erfgoed houdt velen bezig, waarbij de invalshoek verschillend kan zijn.

In beweging

De laatste halve eeuw is de Kerk danig in beweging. Vanaf de tweede helft van de jaren zestig zet in onze provincie de ontkerkelijking door. Deze ontwikkeling is nog niet ten einde. De Kerk in Noord-Brabant verkeert nog steeds in een situatie van krimp, al is er her en der nieuw elan te bespeuren. Tegelijkertijd vestigen zich in onze provincie moslims. Zij geven aan hun geloof uitdrukking door de bouw van moskeeën.

Door de ontkerkelijking raakten veel gebouwen overbodig. Dit werd het eerst zichtbaar in centra van de grote steden. Voor kerkelijke leiders rees de vraag wat ze met deze gebouwen moesten doen. Veel van deze gebouwen, zoals de Barbarakathedraal in Breda, hadden een bijzondere emotionele betekenis. Zij waren nauw verweven bij het leven in de stad. Onderhoud aan kerkgebouwen is veelal duur. Daarbij komt dat de prioriteit van de Kerk allereerst ligt in de viering van de liturgie, de verkondiging van het evangelie en de beoefening van de diaconie. In het diaconale handelen maakt de Kerk Gods barmhartigheid en liefde concreet. Gebouwen zijn dienstig aan deze drie

kerntaken. In de eerste jaren koos men resoluut voor sloop. Het ging veelal om gebouwen die in de tweede helft van de negentiende eeuw opgetrokken waren en zich nog niet konden verheugen in de belangstelling van kunsthistorici en anderen. Het waren stenen getuigen van de katholieke emancipatie en een triomfalistische Kerk. Dit kerkbeeld paste niet meer bij een Kerk die zichzelf allereerst verstond als Gods Volk onderweg.

Waardige herbestemming

In de jaren tachtig groeide de weerstand tegen de verwijdering van deze neogotische gebouwen. Men erkende de eigen waarde van deze kerken. De mystieke sfeer noodden velen tot contemplatie en gebed, aspecten van het christelijk leven die juist in die tijd herontdekt werden. Binnen de maatschappij rees verzet tegen de afbraak van deze gebouwen. Daarbij kwam dat sommige van de te sluiten kerken markante gebouwen waren in hun omgeving. In het bisdom Breda leidde dit tot een beleidsverandering.

Het bisdom zoekt, wanneer een kerkgebouw overbodig is, samen met betrokkenen naar een waardige herbestemming. Daarbij geldt het uitgangspunt dat het nieuwe gebruik niet in tegenspraak mag zijn met de oorspronkelijke betekenis van het gebouw. De nieuwe bestemming mag geen ergernis oproepen bij gelovigen. Zo kan een kerk herbestemd worden tot bibliotheek, wijkcentrum, concertzaal of theater. Het bisdom stemt niet in met commerciële herbestemmingen als winkels, horeca of disco.

Soms gebeurt het dat een kerk toch als kerk kan blijven functioneren. Dit is het geval in Roosendaal waar de Kruiskerk overgedragen is aan de Protestantse Kerk in Nederland.

Deze herbestemming is binnen de Roosendaalse samenleving zeer goed ontvangen.

God tot eer en de mens tot zegen

De gebouwen blijven ons herinneren aan wat was. Gelukkig zijn veel kerken in gebruik bij vitale geloofsgemeenschappen. Deze besteden veel aandacht aan het behoud van hun kerk en zijn trots op hun gebouw. Ik hoop dat zij hun kerken op Open Monumentendag openen voor de samenleving. De maatschappij mag dan ontdekken dat het binnen onze geloofsgemeenschap niet alleen gaat om het behoud van kostbaar "erfgoed", maar dat velen zich vanuit hun geloofsovertuiging wijden aan de dienst aan de samenleving: God tot eer en de mens tot zegen.

Martinus Muskens
Bisschop van Breda

